

**ПОСТАНОВА
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ**

29 червня 2016 р.

м. Попасна

Попаснянський районний суд Луганської області в складі головуючого судді Мазура М.В., при секретарі судового засідання Соловійовій О.І., розглянувши у відкритому судовому засіданні в м. Попасна адміністративну справу за позовом представника позивача ОСОБА_1 в інтересах позивача ОСОБА_2 до Управління Пенсійного фонду України у Попаснянському районі Луганської області про визнання протиправним рішення та зобов'язання вчинити дії,

В С Т А Н О В И В :

Представник позивача в інтересах позивача звернувся до суду з вищевказаним позовом, в якому просив визнати неправомірними дії відповідача та зобов'язати його призначити позивачу пенсію за віком, посилаючись на наступне. Так, 15.02.2016 року позивач звернувся до УПФУ в Попаснянському районі із заявою про призначення йому пенсії на підставі п. «а» [ст.13 Закону України «Про пенсійне забезпечення»](#), проте рішенням від 16.02.2016 року йому було протиправно відмовлено в призначенні пенсії, оскільки до стажу, що дає право на пільгову пенсію, не було зараховано 7 років 4 місяці 11 днів праці на підземних роботах з повним робочим днем під землею та 4 роки 5 місяців 5 днів праці на інших роботах з особливо шкідливими та особливо важкими умовами праці за списком №1.

У судовому засіданні представник позивача надав аналогічні пояснення, зазначивши, що надав відповідачу трудову книжку, де відображені відповідні періоди роботи і яка є основним документом, що підтверджує трудовий стаж. Крім того, позивач надав уточнюючу довідку про період роботи на роботах за списком №1 з 28.06.1988 до 02.02.1993, але відповідач не взяв її до уваги, оскільки в ній відсутня дата видачі довідки. На думку представника позивача, в цій довідці зазначені всі інші обов'язкові реквізити, а на відсутність дати на довідці він не звернув уваги, тоді як на даний момент не може виправити цей недолік, оскільки підприємство, яке її видало знаходиться на окупованій території, як і архів цього підприємства. Факт проведення атестації робочих місць на шахті ім.Менжинського, де він працював з 28.03.1994 р. до 04.01.2002 р., підтверджується копією наказів по підприємству. Представник позивача зазначив, що на ДП «Первомайськвугілля» відмовилися засвідчувати копію цих наказів, посилаючись на те, що оригінали документів залишилися на окупованій території. Таким чином, позивач не може отримати належним чином засвідчені копії цих документів, оскільки їх оригінали залишилися на окупованій території, разом із тим представник позивача наполягав на тому, що в 1990-х роках всі шахти в регіоні проводили атестацію робочих місць, є документальне підтвердження, що аналогічні роботи на інших шахтах ДП «Первомайськвугілля» за результатами

атестації робочих місць були, визнані такими, що надають право на пенсію на пільгових умовах за списком №1.

Представник відповідача проти задоволення позову заперечив, зазначивши, що позивачем не надано уточнюючих довідок і документів, що підтверджують атестацію робочих місць.

Вислухавши сторони, дослідивши письмові докази, суд встановив наступне.

Згідно довідки від 13.05.2015 р.№5814 про взяття на облік особи, яка переміщується з тимчасово окупованої території України або району проведення антитерористичної операції ОСОБА_3 перемістився з м.Первомайська до м.Золоте-4.

Згідно заяви про призначення пенсії від 15.02.2016 року ОСОБА_3 просив призначити йому пенсію згідно [ст.13 Закону України «Про пенсійне забезпечення»](#) (а.с.36).

Відповідно до рішення Управління Пенсійного фонду України в Попаснянському районі Луганської області від 16.02.2016 року «Про відмову в призначенні пенсії за віком згідно п. «а» ст.13 Закону України «Про пенсійне забезпечення» гр. ОСОБА_3» (а.с.14) останньому відмовлено в призначенні пенсії з посиланням на те, що згідно записів у трудовій книжці неможливо встановити тривалість робіт, які дають право на пенсію на пільгових умовах, зокрема, щодо періоду роботи на шахті не надано уточнюючої довідки та документів про атестацію робочих місць, а довідка про роботу на Первомайському машинобудівному заводі не містить дати її видачі та до неї не додані накази про атестацію робочих місць. Крім того, позивачем не надано жодних документів для підтвердження наявності пільгового стажу в порядку, визначеному [Постановою Правління Пенсійного фонду України від 10.11.2006 р №18-1](#), яка застосовується у випадку ліквідації підприємства, установи та організації без визначення правонаступника.

Сторонами було визнано, що загальний трудовий стаж позивача на момент звернення до відповідача із заявою про призначення пенсії складає 26 років 04 місяці 03 дні.

Відповідно до «а» [ст. 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення»](#) на пільгових умовах мають право на пенсію за віком, незалежно від місця останньої роботи, працівники, зайняті повний робочий день на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, - за списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджуваним Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць - після досягнення 50 років і при стажі роботи не менше 25 років у чоловіків, з них не менше 10 років на зазначених роботах. Працівникам, які не мають указанного стажу роботи з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, але мають не менше половини стажу на зазначених роботах, за наявності передбаченого загального стажу роботи пенсії за віком на пільгових умовах призначаються із зменшенням пенсійного віку, встановленого абзацом першим частини першої статті 26 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" чоловікам на 1 рік за кожний повний рік такої роботи.

Відповідно до статті 26 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" особи мають право на призначення пенсії за віком після досягнення віку 60 років та наявності страхового стажу не менше 15 років.

Згідно паспорту позивача (а.с.8) він народився 16 червня 1960 року. Таким чином, станом на 15.02.2016 року, коли він звернувся до відповідача із заявою про призначення пенсії, йому було 55 років і 7 повних місяців.

Отже, суть спору полягає в тому, що відповідач не визнав пільговим час роботи позивача з 27.02.1987 р. по 30.09.1987 р., з 28.06.1988 р. до 02.02.1993 р. та з 28.03.1995 р. до 04.01.2002 р. За твердження представника позивача, позивач має 7 років 4 місяці 11 днів праці на підземних роботах з повним робочим днем під землею та 4 роки 5 місяців 5 днів праці на інших роботах з особливо шкідливими та особливо важкими умовами праці за списком №1, але йому достатньо зарахувати лише 5 років пільгового стажу для призначення пенсії за п. «а» [ст. 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення»](#) зі зниженням пенсійного віку.

Згідно записів у трудовій книжці позивача (а.с.6-7) протягом указаних вище спірних періодів він працював на наступних роботах:

27.02.1987 прийнятий на шахту ім.Менжинського Виробничого Об'єднання «Первомайськвугілля» учнем машиніста підземних установок і направлений на курси з відривом від виробництва;

09.07.1987 присвоєно 3-й розряд машиніста підземних установок з повним робочим днем під землею;

30.09.1987 звільнений по [ст.38 КЗпП](#) за власним бажанням;

16.11.1987 прийнятий на Первомайський машинобудівний завод шихтовщиком 3 розряду ливарного цеху;

28.06.1988 переведений перекваліфікантом обрубщика;

08.02.1989 присвоєно 2-й розряд обрубщика фасонного лиття на наждаках і вручну;

21.10.1991 при переході на нові умови оплати праці встановлено 3 розряд обрубщика фасонного лиття на наждаках і вручну ливарного цеху;

23.01.1992 переведений ливарником на машинах лиття під тиском 3-го розряду ливарного цеху;

30.07.1992 присвоєно 4 розряд ливарника на машинах під тиском ливарного цеху;

02.02.1993 звільнений по [ст.38 КЗпП](#) за власним бажанням;

28.03.1995 прийнятий на ДАТ «Шахта ім. Менжинського» учнем машиніста підземних установок з повним робочим днем під землею;

13.10.1995 переведений машиністом підземних установок з повним робочим днем під землею;

11.04.1998 переведений учнем гірника очисного забою підземного з повним робочим днем під землею;

01.08.1998 направлений на двомісячні курси гірників очисного забою з відривом від виробництва;

30.09.1998 після завершення курсів переведений гірником очисного забою підземним з повним робочим днем під землею;

04.01.2002 звільнений по [ст.38 КЗпП](#) за власним бажанням.

Згідно посвідчення №14600 від 08.07.1987 р. за результатами навчання та здачі екзаменів ОСОБА_3 присвоєна спеціальність машиніста підземних установок (а.с.9).

Згідно довідки без дати, виданої ПАТ «Первомайський механічний завод» (правонаступник Первомайського машинобудівного заводу) за формою,

визначеною додатком №5 до Порядку підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній, (а.с.12) вона видана ОСОБА_3 про те, що він працював повний робочий день на Первомайському машинобудівному заводі в металообробці:

- з 28.06.1988 до 22.01.1992 він виконував обрубні роботи на обрубці лиття наждаком і вручну за професією обрубник, зайнятий на обрубці лиття наждаком і вручну, що передбачена Списком №1 розділ XI підрозділ 1а, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів СРСР №1173 від 22.08.1956 р.;

- з 23.01.1992 до 04.10.1992 він виконував ливарні роботи на машинах для лиття під тиском за професією ливарник на машинах для лиття під тиском, що передбачена Списком №1 розділ XI підрозділ 1а код 1110100а-13395, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України №10 від 26.01.1991 р.;

- з 23.01.1992 до 04.10.1992, перебуваючи на посаді в ливарника на машинах для лиття під тиском, знаходився у відпустці без збереження заробітної плати;

- з 21.10.1992 до 02.02.1993 він виконував ливарні роботи на машинах для лиття під тиском за професією ливарник на машинах для лиття під тиском, що передбачена Списком №1 розділ XI підрозділ 1а код 1110100а-13395, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України №10 від 26.01.1991 р., атестація робочих місць наказ №457 від 11.12.1994.

Відповідно до листа ДП «Первомайськвугілля» від 04.05.2016 (а.с.39) за вказівкою Мінпаливенерго України архівні документи ДВАТ «Шахта ім.Менжинського», у тому числі про атестацію робочих місць, були передані на зберігання до ДП «Первомайськвугілля», але ці документи залишилися на тимчасово окупованій території м.Первомайська. У той же час ДП «Первомайськвугілля» надало результати атестації робочих місць у 1995-2000 роках на інших шахтах підприємства, що знаходяться на території, яка контролюється органами влади України («Шахта Гірська», «Шахта Карбоніт», «Шахта Тошківська», «Шахта Золоте»), згідно яких для професій машиніст підземних установок та підземний гірник очисного забою було підтверджено право на пільгове пенсійне забезпечення.

Зазначена інформація про результати атестації робочих місць у 1995-2000 роках на «Шахті Гірська», «Шахті Карбоніт», «Шахті Тошківська», «Шахті Золоте» підтверджується засвідченими копіями наказів по цим підприємствам (а.с.42-65).

Крім того, відповідно до копій наказів ДВАТ «Шахта імені ОСОБА_4» №34/к від 13.02.1995 р. та №88/к від 16.04.1997 р. для професій машиніст підземних установок та підземний гірник очисного забою було підтверджено право на пільгове пенсійне забезпечення.

Оцінюючи указані вище докази та вирішуючи справу в цілому, суд виходить з того, що згідно з положеннями ч.3 [ст.2 КАС України](#) в справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень адміністративні суди перевіряють, чи прийняті (вчинені) вони: ... 3) обґрунтовано, тобто з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дії); ... 5) добросовісно; 6) розсудливо; ... 8) пропорційно, зокрема з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія)...».

Оцінюючи ситуацію, в якій опинився позивач, суд приходить до висновку, що рішення відповідача, який відмов у зарахуванні до пільгового стажу позивача періодів роботи з 27.02.1987 р. до 30.09.1987 р., з 28.06.1988 р. до 20.08.1992 р., з 28.03.1995 р. до 31.07.1998, з 30.09.1998 р. до 04.01.2002 р., у зв'язку з тим, що позивач не надав уточнюючу довідку підприємства, а також документи про атестацію робочих місць, було прийнято з порушенням принципів, визначених у пунктах 3, 5, 6, 8 ч.3 [ст.2 КАС України](#).

Так, відповідно до [ст. 46 Конституції України](#) громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

Згідно положень ст. 3 Основного Закону людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Відповідно до [ст. 8 КАС України](#) суд при вирішенні справи керується принципом верховенства права, відповідно до якого зокрема людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави; суд застосовує принцип верховенства права з урахуванням судової практики Європейського Суду з прав людини.

Як зазначив ЄСПЛ у справі «*Andrejeva v. Latvia*» (п.77 рішення Великої палати ЄСПЛ від 18.02.2009 р.) стаття 1 Протоколу № 1 до Конвенції не накладає ніяких обмежень на свободу держави, що ратифікувала Конвенцію, приймати рішення про те, чи створювати якусь схему соціального забезпечення, або обирати тип або розмір виплат, які надаються відповідно до будь-якої такої схеми. Однак якщо в державі існують чинні законодавчі норми, що передбачають такі виплати на основі права на соціальну підтримку незалежно від того, чи обумовлені вони попередньою сплатою внесків ці норми слід вважати такими, що створюють майновий інтерес, що потрапляє в сферу дії статті 1 Протоколу № 1 до Конвенції для осіб, що відповідають пропонованим до благоотримувачам вимогам.

У справі «*Будченко проти України*» (рішення від 24 квітня 2014 року, заява № 38677/06) ЄСПЛ також нагадав, що якщо у Договірній державі є чинне законодавство, яким виплату коштів передбачено як право на соціальні виплати (обумовлені чи не обумовлені попередньою сплатою внесків), таке законодавство має вважатися таким, що передбачає майнове право, що підпадає під дію статті 1 Першого протоколу, відносно осіб, які відповідають її вимогам.

Отже, враховуючи те, що майновий інтерес позивача ґрунтується на положеннях чинного законодавства, зокрема, [ст.13 Закону України «Про пенсійне забезпечення»](#), стандарти ЄСПЛ можуть і повинні бути застосовані до цього випадку.

ЄСПЛ неодноразово у своїх рішеннях зазначав, що предмет і мета Конвенції як інструменту захисту прав людини потребують такого тлумачення і застосування її положень, завдяки яким гарантовані нею права були б не теоретичними чи ілюзорними, а практичними та ефективними (п.53 рішення у

справі «Ковач проти України», п.59 рішення у справі «Мельниченко проти України», п.50 рішення у справі «Чуйкіна проти України» тощо).

Це, звичайно, не означає, що суд має приймати рішення на користь людини кожного разу, коли вона про це просить, але суд повинен оцінювати фактичні обставини справи з урахуванням того, що права, гарантовані [Конституцією України](#) та Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод, мають залишатися ефективними, іншими словами, людину не можна ставити в ситуацію, коли вона завідомо не може реалізувати своїх прав навіть теоретично.

Більше того, відповідно до ст.14 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод користування правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою - статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження, або за іншою ознакою. А в ст.1 Протоколу №12 до цієї Конвенції передбачена загальна заборона дискримінації:

«1. Здійснення будь-якого передбаченого законом права забезпечується без дискримінації за будь-якою ознакою, наприклад за ознакою статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національної меншини, майнового стану, народження або за іншою ознакою.

2. Ніхто не може бути дискримінований будь-яким органом державної влади за будь-якою ознакою, наприклад за тими, які зазначено в пункті 1».

Слід зазначити, що дискримінація може бути прямою (різне поводження до людей в однаковій ситуації) та непрямую (однакове поводження з людьми, незважаючи на те, де хто з них знаходиться в певній особливій ситуації).

Так, у справі «Тлімменос проти Греції» (*Thlimmenos v. Greece*, рішення від 06.04.2000, заява № 34369/97) ЄСПЛ наголосив, що згідно зі статтею 14 Конвенції право не зазнавати дискримінації у користуванні правами, гарантованими Конвенцією, порушується, коли Держави ставляться по-різному до осіб в аналогічних ситуаціях, не забезпечуючи при цьому об'єктивного та розумного виправдання. Однак це не єдиний аспект заборони дискримінації у статті 14 Конвенції. Право не зазнавати дискримінації у користуванні правами, гарантованими Конвенцією, також може бути порушене, коли Держави, не маючи об'єктивних і розумних підстав, не застосовують різний підхід до осіб, які перебувають у ситуаціях, що істотно відрізняються.

Аналогічний підхід закріплено в національному праві. Так, відповідно до [Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»](#) формами дискримінації є: пряма дискримінація, непряма дискримінація, підбурювання до дискримінації, пособництво у дискримінації, утиск (ст.5). Відповідно до [ст.1 цього Закону](#) непряма дискримінація ситуація, за якої внаслідок реалізації чи застосування формально нейтральних правових норм, критеріїв оцінки, правил, вимог чи практики для особи та/або групи осіб за їх певними ознаками виникають менш сприятливі умови або становище порівняно з іншими особами та/або групами осіб, крім випадків, коли їх реалізація чи застосування має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними.

Саме в такій особливій ситуації опинився позивач у цій справі, який є внутрішньо переміщеною особою, що перемістився з території тимчасово окупованого м.Первомайськ та підтвердив свій пільговий трудовий стаж у спірний період записами в трудовій книжці, уточнюючою довідкою ПАТ «Первомайський механічний завод», в якій, однак, не зазначено дату її видачі, а також незасвідченими копіями наказів ДВАТ «Шахта імені ОСОБА_4» про атестацію робочих місць. При цьому слід враховувати, що надати нову уточнюючу довідку про пільговий стаж роботи на Первомайському машинобудівному заводі, уточнюючу довідку про пільговий стаж роботи на Шахті імені ОСОБА_4, засвідчені належним чином копії наказів про атестацію робочих місць на цих підприємствах, а також будь-які інші документи, оскільки архіви цих підприємств залишилися на тимчасово окупованій території м.Первомайська. Таким чином, такі вимоги, які є цілком виправданими в звичайній ситуації, оскільки формально вони базуються на положеннях п.20 Порядку підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній, затвердженого [постановою КМУ від 12 серпня 1993 р. № 637](#), та мають на меті підтвердження тривалості роботи на посадах і роботах, указаних в трудовій книжці, становлять дискримінаційне поводження по відношенню до внутрішньо переміщених осіб, які навіть теоретично не можуть надати такі документи, а отже за такого підходу автоматично позбавляються права на пенсійне забезпечення, передбаченого в [ст.13 Закону України «Про пенсійне забезпечення»](#).

Зокрема, відповідно до [ст. 3 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»](#) внутрішньо переміщеним громадянам України гарантується право на захист від примусового внутрішнього переміщення або примусового повернення на покинуте місце проживання. Тож вимога надати певні документи, які можна отримати лише на тимчасово окупованій території, по суті означає примушування повернутися на цю територію, що заборонено законом. Більше того, навіть, якщо позивач поїде до окупованого м.Первомайська і зможе отримати відповідні документи чи копії документів, вони будуть посвідчені незаконно діючими посадовими особами, а тому ці документи все одно не будуть прийняті до уваги відповідачем.

З урахування вищевикладеного, суд вважає, що дії відповідача, які в звичайних умовах можуть бути цілком обґрунтованими, в особливій ситуації позивача є проявом непрямой дискримінації. Крім того, хоча дії відповідача формально ґрунтуються на положеннях підзаконного нормативного акту та переслідують легітимну мету, в особливій ситуації позивача суд вважає їх явно непропорційними, тобто вчиненими без дотримання необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія). Зокрема, як показує попередня судова практика, на підставі уточнюючих довідок, виданих ДП «Первомайськвугілля», в деяких випадках щодо окремих осіб із стажу, зазначеного в трудовій книжці, дійсно виключаються певні періоди, наприклад, участь у страйках чи відсутність на роботі з інших причин, але в таких випадках мова йде про дні або місяці, тоді як в цій справі відповідач відмовився визнати пільговим весь спірний стаж роботи, зазначений в трудовій книжці, і який за твердженням позивача складає понад 11 років, хоча для призначення пенсії на

пільгових умовах достатньо зарахувати лише 5 років пільгового стажу. Отже, такі дії в указаній ситуації є явно непропорційними заявленій легітимній меті, а тому їх не можна вважати такими, які вчинені обґрунтовано, добросовісно та розсудливо, адже відповідач не врахував всі обставини, що мають значення для прийняття рішення, зокрема, той факт, що первинні документи, які можуть підтвердити пільговий стаж позивача, залишилися на окупованій території.

Суд підкреслює, що відповідно до [ст.62 Закону України «Про пенсійне забезпечення»](#) основним документом, що підтверджує стаж роботи, є трудова книжка. Аналогічне положення закріплене в п.1 Порядку підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній, затвердженого [Постановою КМУ від 12 серпня 1993 р. № 637](#), основним документом, що підтверджує стаж роботи, є саме трудова книжка. Крім того, відповідно до п.2 Порядку підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній у разі коли документи про трудовий стаж не збереглися, підтвердження трудового стажу здійснюється органами Пенсійного фонду на підставі показань свідків.

Загальновідомо, що на території Луганської та Донецької областей відбувся збройний конфлікт, внаслідок якого частина цих областей була визнана окупованою ([Постанова Верховної Ради України «Про визнання окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей тимчасово окупованими територіями» від 17 березня 2015 року № 254-VIII](#); [Постанова Верховної Ради України «Про визначення окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей, в яких запроваджується особливий порядок місцевого самоврядування» від 17 березня 2015 року № 252-VIII](#)). Місто Первомайськ, де раніше працював позивач, відноситься до окупованих населених пунктів.

За цих обставин, суд приходить до висновку, що відомості про пільговий трудовий стаж позивача можуть бути встановлені головним чином із записів у трудовій книжці, крім того, суд має перевірити, чи проводилася на відповідних підприємствах атестація робочих місць, як того вимагає закон.

Згідно зі [статтею 100 Закону № 1788-XII](#) особам, які працювали до введення в дію цього [Закону](#) на роботах із шкідливими і важкими умовами праці, передбачених раніше діючим законодавством, пенсії за віком призначаються на таких умовах: а) особам, які мають на день введення в дію цього [Закону](#) повний стаж на зазначених роботах, що давав право на пенсію на пільгових умовах, пенсії в розмірах, передбачених цим Законом, призначаються відповідно до вимог за віком і стажем, встановлених раніше діючим законодавством; б) особам, які не мають повного стажу роботи із шкідливими і важкими умовами праці, вік, необхідний для призначення пенсії відповідно до статті 12, знижується пропорційно наявному стажу в порядку, передбаченому [статтями 13-14 цього Закону](#), виходячи з вимог цього стажу, встановлених раніше діючим законодавством.

Відповідно до пункту 4.5 Порядку застосування Списків № 1 і № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників при обчисленні стажу роботи, що дає право на пенсію за віком на пільгових умовах, затвердженого [наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 18 листопада 2005 року № 383](#) (zareestrovaniy v Ministerstvi yustitsii Ukraini 1 грудня 2005 року за №

1451/11731), якщо атестація з 21 серпня 1992 року не проводилася чи за результатами атестації, вперше проведеної після 21 серпня 1997 року, право не підтвердилось, до пільгового стажу зараховується лише період роботи із шкідливими умовами праці на даному підприємстві, в установі чи організації до 21 серпня 1992 року включно, тобто до набуття чинності Порядком проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженим [постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 1992 року № 442](#) (далі Порядок, постанова № 422 відповідно). У такому ж порядку зараховується пільговий стаж, якщо за результатами атестації, вперше проведеної до 21 серпня 1997 року, право на пільгове пенсійне забезпечення не підтвердилось.

Атестація робочих місць здійснюється на підприємствах, в організаціях та установах незалежно від форм власності і господарювання згідно з Порядком та розробленими на виконання постанови № 442 Методичними рекомендаціями для проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженими постановою Міністерства праці України (далі Мінпраці) від 1 вересня 1992 року № 41 (далі Методичні рекомендації).

Згідно із зазначеними нормативними актами основна мета атестації полягає у регулюванні відносин між власником або уповноваженим ним органом і працівниками у галузі реалізації права на здорові й безпечні умови праці, пільгове забезпечення, пільги та компенсації за роботу у несприятливих умовах.

Відповідно до положень Порядку відомості про результати атестації робочих місць заносяться до картки умов праці, форма якої затверджується Мінпраці разом з Міністерством охорони здоров'я України. Перелік робочих місць, виробництв, професій і посад з пільговим пенсійним забезпеченням працівників, який складається за результатами проведеної атестації робочих місць, після погодження з профспілковим комітетом затверджується наказом по підприємству, організації і зберігається протягом 50 років. Витяги з наказу додаються до трудової книжки працівників, професії та посади яких внесено до переліку.

Згідно із [статтею 101 Закону № 1788-XII](#) органи, що призначають пенсії, мають право вимагати відповідні документи від підприємств, організацій і окремих осіб, а також в необхідних випадках перевіряти обґрунтованість їх видачі. Підприємства та організації несуть матеріальну відповідальність за шкоду, заподіяну громадянам або державі внаслідок несвоєчасного оформлення або подання пенсійних документів, а також за видачу недостовірних документів, і відшкодовують її. Проте в даному випадку отримати зазначені документи від підприємства неможливо з причин тимчасової окупації м.Первомайська.

Аналізуючи записи, що містяться в трудовій книжці позивача, а також інші надані сторонами докази, суд приходить до висновку про необхідність зарахувати до пільгового стажу наступні періоди:

- з 27.02.1987 р. до 30.09.1987 р. період перебування на посаді учня машиніста підземних установок, навчання на відповідних курсах, а також машиніста підземних установок з повним робочим днем під землею (зокрема, ця професія передбачена Списком №1 розділ I підрозділ 1, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів СРСР №1173 від 22.08.1956 р., крім того, відповідно до [ст.100 Закону України «Про пенсійне забезпечення»](#) та п.109 Положення про порядок призначення та виплати державних пенсій, затвердженого [постановою Ради](#)

[Міністрів СРСР від 03.08.1972 № 590](#), час навчання на курсах машиніста підземних установок прирівнюється до роботи, яка слідувала за ним);

- з 28.06.1988 р. до 20.08.1992 р. робота перекваліфікантом обрубщика, обрубщиком фасонного лиття на наждаках і вручну до 21.08.1992 р., коли відповідно до вимог закону стала обов'язковою атестація робочих місць (професія передбачена Списком №1 розділ XI підрозділ 1а, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів СРСР №1173 від 22.08.1956 р., та Списком №1 розділ XI підрозділ 1а код 1110100а-13395, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України №10 від 26.01.1991 р.);

- з 28.03.1995 р. до 31.07.1998 р. робота учнем машиніста підземних установок з повним робочим днем під землею, машиністом підземних установок з повним робочим днем під землею, учнем гірника очисного забою підземного з повним робочим днем під землею (ці роботи передбачені Списком №1 розділ I підрозділ 1 код 1010100а, затвердженим [Постановою КМУ від 11 березня 1994 р. N 162](#));

- з 30.09.1998 р. до 04.01.2002 р. робота гірником очисного забою підземним з повним робочим днем під землею (ці роботи передбачені Списком №1 розділ I підрозділ 1 код 1010100а, затвердженим [Постановою КМУ від 11 березня 1994 р. N 162](#)).

Дійшовши висновку про необхідність визнання пільговим стаж роботи позивача на «Шахті ім. Менжинського» у період 1995-2002 років, суд виходить із того, що згідно наданих позивачем копій наказів ДВАТ «Шахта імені ОСОБА_4» №34/к від 13.02.1995 р. та №88/к від 16.04.1997 р. для професій машиніст підземних установок та підземний гірник очисного забою було підтверджено право на пільгове пенсійне забезпечення.

[КАС України](#) не містить норм, що безпосередньо регулюють можливість використання копії документа, як доказу у випадку, коли оригінал такого документа отримати неможливо. Разом із тим, відповідно до [ст.80 КАС України](#) такі копії можуть бути визнані речовими доказами, оскільки вони є предметами матеріального світу, що містять візуальну інформацію про обставини, які мають значення для справи. Крім того, відповідно до ч.7 [ст.9 КАС України](#) у разі відсутності закону, що регулює відповідні правовідносини, суд застосовує закон, що регулює подібні правовідносини (аналогія закону). Зокрема, п.2 ч.5 [ст.99 КПК України](#) у разі, якщо оригінал документа не може бути отриманий за допомогою доступних правових процедур, для підтвердження змісту документа можуть бути визнані допустимими й інші відомості.

Враховуючи сказане та беручи до уваги, що доступ до оригіналів указаних вище наказів ДВАТ «Шахта імені ОСОБА_4» за допомогою доступних правових процедур на даний момент неможливий, суд не знаходить підстав сумніватися в існуванні цих документів, адже в Єдиному державному реєстрі судових рішень містяться судові рішення Первомайського міського суду Луганської області, прийняті до початку окупації, де указується про дослідження судом цих наказів (зокрема, рішення від 14.08.2013 року у справі № 421/2307/13-а, рішення від 06.09.2013 року у справі № 421/1640/13-а). Крім того, суд бере до уваги, що за результатами атестації робочих місць у 1995-2000 роках на інших шахтах ДП «Первомайськвугілля», що знаходяться на території, яка контролюється органами влади України («Шахта Гірська», «Шахта Карбоніт», «Шахта Тошківська»,

«Шахта Золоте») для професій машиніст підземних установок та підземний гірник очисного забою було підтверджено право на пільгове пенсійне забезпечення. Отже, враховуючи однаковий характер підземних робіт на вказаних шахтах і «Шахті ім.Менжинського» у суду також не викликає сумнівів зміст наданих позивачем копій наказів про затвердження результатів атестації робочих місць. Таким чином, суд вважає доведеним поза розумним сумнівом, що наказами ДВАТ «Шахта імені ОСОБА_4» №34/к від 13.02.1995 р. та №88/к від 16.04.1997 р. було підтверджено право на пільгове пенсійне забезпечення для професій машиніст підземних установок та підземний гірник очисного забою.

У цьому контексті суд також відзначає, що ДВАТ «Шахта імені ОСОБА_4» була великим підприємством і очевидно, що позивач є не єдиною особою, яка звернулася до органів Пенсійного фонду України із заявою про призначення пенсії. Органи ПФУ мають електронну базу даних осіб, яким призначена пенсія з указівкою періодів, що зараховані, як пільгові, а також місць роботи тощо. Отже, на переконання суду, органи ПФУ мають реальну можливість перевірити, чи проводилася атестація на тих чи інших підприємствах на тимчасово окупованій території України, у тому числі шляхом отримання показань осіб, які вже отримали пенсію на пільгових умовах (як того вимагає п.2 Порядку підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній). Крім того, не виключено, що в одній чи декількох пенсійних справах, що зберігаються у відповідача в паперовому вигляді, містяться також засвідчені копії таких наказів. З урахуванням цього, суд вважає, що відповідач не виконав свого обов'язку довести законність відмови в призначенні позивачу пенсії, як того вимагає ч.2 [ст.71 КАС України](#).

Беручи до уваги, що встановлений судом пільговий стаж роботи позивача перевищує 10 років (хоча для призначення пенсії йому достатньо мати 5 років такого стажу), суд вважає за необхідне визнати незаконними дії відповідача щодо відмови йому в призначенні пенсії за віком на пільгових умовах за п. «а» [ст.13 Закону України «Про пенсійне забезпечення»](#) та зобов'язавши відповідача призначити таку пенсію.

Відповідно до ч.2 [ст.11 КАС України](#) суд розглядає адміністративні справи не інакше як за позовною заявою, поданою відповідно до цього [Кодексу](#), і не може виходити за межі позовних вимог; суд може вийти за межі позовних вимог тільки в разі, якщо це необхідно для повного захисту прав, свобод та інтересів сторін чи третіх осіб, про захист яких вони просять.

Беручи до уваги те, що позов містить вимогу про визнання протиправними дій відповідача щодо відмови в призначенні пенсії за віком, але не містить вимоги про визнання протиправним безпосередньо рішення відповідача про відмову позивачеві в призначенні пенсії за віком, суд з метою повного захисту прав, свобод та інтересів позивача вважає за необхідне визнати протиправним також відповідне рішення відповідача.

Разом із тим, суд вважає за необхідне відмовити в задоволенні вимог позивача про зарахування до пільгового стажу періодів роботи з 21.08.1992 р. до 02.02.1993 р. (оскільки за цей період (на відміну від періоду з 1995 до 2002) відсутні не тільки оригінали документів про атестацію робочих місць, але й копії таких документів), а також з 01.08.1998 р. до 29.09.1998 р. (оскільки згідно записів у трудовій книжці позивач був направлений на навчання з відривом від

виробництва, але позивач не надав жодних документів про характер і результати цього навчання, які б дозволили зробити однозначний висновок про можливість зарахування цього періоду до пільгового трудового стажу). Втім, незарахування цих періодів до пільгового стажу не має істотного значення для вирішення справи по суті та не впливає на право позивача на отримання пенсії згідно п. «а» [ст.13 Закону України «Про пенсійне забезпечення»](#).

На підставі викладеного, керуючись ст.ст. [2](#), [8](#), [11](#), [18](#), [19](#), [69-71](#), [105](#), [160-163 КАС України](#), суд

ПОСТАНОВИВ:

Позов представника позивача ОСОБА_1 в інтересах позивача ОСОБА_2 до Управління Пенсійного фонду України у Попаснянському районі Луганської області про визнання протиправним рішення та зобов'язання вчинити дії задовольнити частково.

Визнати протиправними дії Управління Пенсійного фонду України у Попаснянському районі Луганської області щодо відмови ОСОБА_2 в призначенні пенсії за віком на пільгових умовах.

Визнати протиправним рішення Управління Пенсійного фонду України у Попаснянському районі Луганської області від 16.02.2016 р. "Про відмову в призначенні пенсії на пільгових умовах за віком згідно п. «а» ст. 13 Закону України "Про пенсійне забезпечення" гр. ОСОБА_3".

Зобов'язати Управління Пенсійного фонду України у Попаснянському районі Луганської області зарахувати ОСОБА_3 до пільгового стажу за п. «а» [ст.13 Закону України «Про пенсійне забезпечення»](#) періоди роботи з 27.02.1987 р. до 30.09.1987 р., з 28.06.1988 р. до 20.08.1992 р., з 28.03.1995 р. до 31.07.1998, з 30.09.1998 р. до 04.01.2002 р. та призначити ОСОБА_3 пенсію за віком на пільгових умовах, відповідно до п. «а» [статті 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення»](#).

У задоволенні вимог щодо зарахування до пільгового стажу інших періодів роботи відмовити за необґрунтованістю.

Відповідно до ч.3 ст. [160 КАС України](#), постанову в повному обсязі складено 04.07.2016 року.

Постанова суду може бути оскаржена до Донецького апеляційного адміністративного суду через Попаснянський районний суд Луганської області шляхом подачі апеляційної скарги протягом десяти днів з дня проголошення. У разі застосування судом частини третьої [статті 160 КАС України](#), а також прийняття постанови у письмовому провадженні апеляційна скарга подається протягом десяти днів з дня отримання копії постанови. Якщо суб'єкта владних повноважень у випадках та порядку, передбачених частиною четвертою [статті 167 КАС України](#), було повідомлено про можливість отримання копії постанови суду безпосередньо в суді, то десятиденний строк на апеляційне оскарження постанови суду обчислюється з наступного дня після закінчення п'ятиденного строку з моменту отримання суб'єктом владних повноважень повідомлення про можливість отримання копії постанови суду.

Постанова суду набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, якщо таку скаргу не було подано. У разі подання апеляційної

скарги судові рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після повернення апеляційної скарги, відмови у відкритті апеляційного провадження або набрання законної сили рішенням за наслідками апеляційного провадження.

Суддя

М.В. Мазур